

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 478/2013-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. októbra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. A. S., M., zastúpeného advokátom JUDr. J. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo/173/2013 z 25. júla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. A. S. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. septembra 2013 doručená sťažnosť JUDr. A. S. (ďalej aj „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo/173/2013 z 25. júla 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že žalobou podanou Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sa sťažovateľ domáha od Slovenskej republiky zaplata sumy 150 000 € z titulu náhrady nemajetkovej ujmy za diskrimináciu spôsobenú priznaním funkčného príplatku sudcom Špeciálneho súdu. Na základe žiadosti sťažovateľa okresný súd uznesením č. k. 25 C/219/2009-84 z 12. septembra 2012 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal a Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 9 Co/492/2012-89 z 31. októbra 2012 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) uznesenie okresného súdu potvrdil. V dovolacom konaní najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu odmietol.

Sťažovateľ namieta, že postupom najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu z dôvodu, že mu *„bola postupom súdov odňatá možnosť konať pred súdom“*. V žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov mal totiž sťažovateľ poukázať na *„§ 4 ods. 1 písm. j) zákona o súdnych poplatkoch účinného v rozhodnom čase“*, podľa ktorého je *„od poplatku je oslobodené súdne konanie vo veciach ochrany pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy“*. Sťažovateľ pritom poukazuje na dôvodovú správu zákona, ktorým bol tento dôvod vecného oslobodenia od súdnych poplatkov do zákona zavedený, v zmysle ktorej má byť zakotvené oslobodenie od súdneho poplatku aj *„v prípade konania o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, kde je vecné oslobodenie od súdneho poplatku rovnako odôvodnené účelom konania, v ktorom ide o poskytnutie ochrany pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, ktorý nie je rozhodnutím. Z dôvodovej správy je zrejmé, že zákonodarca nemal vôľu upraviť taxatívne nové podmienky oslobodenia od platenia súdnych poplatkov z dôvodu prijatej novely Občianskeho súdneho poriadku. Doslovným výkladom tohto ustanovenia nie je možné sa stotožniť ani so závermi odvolacieho súdu, že dané ustanovenie sa vzťahuje len na konanie podľa piatej časti piatej hlavy ustanovenia § 250v O. s. p. Ak by mal zákonodarca úmysel len tieto konania vecne oslobodiť od platenia od súdnych poplatkov, bolo by to v zákone výslovne uvedené, resp. bol by pri danej zákonnej úprave uvedený odkaz v poznámke dotknutého zákona. Navrhovateľ považuje výklad odvolacieho súdu za reštriktívny, brániaci účastníkovi konania na riadny súdny proces.*

Dovolací súd vo svojom rozhodnutí skonštatoval, že nie je možné považovať za odňatie možnosti konanie pred súdom hypotetické možnosti súdu, ktoré ešte nenastali (konanie nebolo pre nezaplatenie súdneho poplatku ešte zastavené). S týmto názorom dovolacieho súdu sa navrhovateľ stotožňuje a považuje ho za správny. Dôvodom podania dovolania však nebolo len skúmanie postupu súdu, či navrhovateľ spĺňa predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov alebo nie, ale či následky tohto postupu znemožňujú dotknutému účastníkovi na súdnu ochranu a či tento postup súdu je potrebný vo vzťahu k nevyriešenej otázke, či konanie je alebo nie je vecne oslobodené od súdnych poplatkov. Dovolací súd sa touto otázkou odmietol zaoberať a navrhovateľ v tomto smere nedostal žiadnu relevantnú odpoveď, čím sa odôvodnenie rozhodnutia dovolacieho súdu stalo nepreskúmateľným...

Podľa názoru navrhovateľa sa doručením výzvy na zaplatenie súdneho poplatku, pod hrozbou zastavenia konania, zasiahlo do jeho základného práva na súdnu ochranu, keď postupom súdu bol navrhovateľ zbytočne obmedzovaný vo svojich vlastníckych právach a bol vystavený, bez zákonného podkladu a výkladu zákona, zložiť na účet súdu pomerne vysokých súdny poplatok. Využívajúc možnosti Občianskeho súdneho poriadku navrhovateľ chcel nápravu dosiahnuť v rámci žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, v ktorej od začiatku poukazoval, že konanie je vecne oslobodené od platenia súdnych poplatkov, a teda snažil sa využiť všetky právne prostriedky nápravy v zmysle § 53 zákona č. 38/1993 Z. z. “.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci vydal rozhodnutie, ktorým vysloví, že základné právo sťažovateľa „na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.: 3 Cdo/173/2013 (správne 6 Cdo/173/2013, pozn.) zo dňa 25. 07. 2013 porušené bolo“, napadnuté uznesenie zruší a vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predpisov každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený

skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

Ústavný súd poukazuje na § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde, v zmysle ktorého je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v zákone o ústavnom súde. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti. Petit musí byť vymedzený presne, určito a zrozumiteľne (v súlade s čl. 127 ústavy a § 56 zákona o ústavnom súde), teda takým spôsobom, aby mohol byť východiskom pre rozhodnutie ústavného súdu v uvedenej veci (III. ÚS 78/02, III. ÚS 17/03, IV. ÚS 138/08).

Hoci sťažovateľ v úvode sťažnosti označil, že namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd vychádzajúc z petitu sťažnosti preskúmal len namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením, podľa ktorého sa môže každý domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento

článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné.

Dôvod na podanie sťažnosti vidí sťažovateľ v tom, že dovolací súd nepreskúmal, resp. sa odmietol zaoberať otázkou, či následky postupu konajúcich súdov, ktoré ho svojimi rozhodnutiami neoslobodili od súdnych poplatkov, znemožňujú realizáciu jeho práva na súdnu ochranu.

Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu odmietol z dôvodu jeho neprípustnosti, keďže nezistil existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania vyplývajúcej z § 237 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) ani § 239 OSP. Najvyšší súd sa osobitne zaoberal aj sťažovateľom tvrdeným odňatím možnosti konať pred súdom vyplývajúcim z § 237 písm. f) OSP, k čomu v podstatnom uviedol, že za *«odňatie možnosti konať pred súdom nemožno považovať ani samotné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie prvostupňového súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov žalobcovi, ak zaver súdov o tejto otázke zodpovedá skutkovým zisteniam, z ktorých pri jej posudzovaní vychádzali. Odvolací súd svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil, pričom z obsahu spisu nevyplývajú žiadne skutočnosti spochybňujúce správnosť jeho záveru o tom, že žalobca nespĺňa predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov.*

Z hľadiska žalobcom tvrdeného odňatia možnosti konať pred súdom nesprávnym rozhodnutím odvolacieho súdu bola zjavne nenáležitou dovolacia námietka týkajúca sa otázky, či konanie je alebo nie je vecne oslobodené od súdnych poplatkov podľa zákona o

súdnych poplatkoch. Na rozhodnutie o žiadosti žalobcu o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov súdy správne aplikovali ustanovenie § 138 O. s. p. a správne ho aj interpretovali. Voči aplikácii a interpretácii tohto ustanovenia žalobca v dovolaní žiadne výhrady neuplatnil. Riešenie otázky, či konanie je alebo nie je vecne oslobodené od súdnych poplatkoch podľa zákona o súdnych poplatkoch, bolo pre rozhodovanie o návrhu na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov právne bezvýznamné.

Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 138 upravuje možnosť individuálneho oslobodenia od súdnych poplatkov (niekedy nazývaného aj oslobodením na návrh účastníka, alebo individuálneho osobného oslobodenia). Pri rozhodovaní súdu o žiadosti účastníka o oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O. s. p. ide druhovo o úplne odlišné oslobodenie (než je vecné oslobodenie konania od súdnych poplatkov podľa zákona o súdnych poplatkoch), pri ktorom súd skúma osobné pomery účastníka, resp. charakter uplatňovaného práva, a na základe týchto (individuálnych) okolností môže svojím rozhodnutím účastníka konania od platenia súdnych poplatkov oslobodiť. Vecné oslobodenie od súdnych poplatkov podľa zákona o súdnych poplatkoch naopak sleduje oslobodenie istého druhu konaní (nie účastníkov konania), pri ktorých z dôvodu ich spoločenskej závažnosti a dôležitosti zákonodarca - štát zľavil z poplatkovej povinnosti a takéto oslobodenie nastáva priamo zo zákona.

Neopodstatnenosť vyššie uvedenej dovolacej námietky bola zrejmá už zo samotného dovolania, keď žalobca za postup súdov, ktorým mu mala byť odňatú možnosť konať pred súdom, označil prípad, keď súd „mieni zastaviť konanie“ pre nezaplatenie súdneho poplatku, teda postup, ktorý sa ešte nestal.».

Ústavný súd poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd. Skutočnosť, že sťažovateľ zastáva iný právny názor, než prijal v tejto veci najvyšší súd, nemôže viesť k záveru o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným. O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom, v tomto prípade najvyšším súdom, by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02). Podľa ústavného súdu však posúdenie prípustnosti dovolania zo strany najvyššieho súdu takéto

nedostatky nevykazuje. Naopak, ním vyslovené závery sú súčasťou konštantnej súdnej praxe všeobecných súdov.

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj právo na odôvodnenie zodpovedajúce zákonu, ktorého štruktúra je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 OSP a aplikuje sa aj na uznesenie (§ 167 ods. 2 OSP). Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní má odpovedať iba na tie námietky, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie. Odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je vzhľadom na predmet konania dostatočné a nemožno ho považovať za zjavne neodôvodnené; záver najvyššieho súdu je logický a vyplýva z výkladu platnej právnej úpravy.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyhodnotil argumentáciu sťažovateľa odôvodňujúcu porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy ako nedostatočnú na to, aby na jej základe bolo možné v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie zistiť a preskúmať spojitost medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením označeného základného práva. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nemôže byť v takej príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj preto, že toto porušenie sa nedá vyvodit' iba z určitého výkladu a aplikácie platných procesných noriem upravujúcich postup občianskoprávných súdov v opravných konaniach (podobne aj I. ÚS 66/98, II. ÚS 811/00).

Pritom aj judikatúra ústavného súdu potvrdzuje (pozri II. ÚS 496/09, I. ÚS 182/2013), že v posudzovanom prípade už na prvý pohľad nemohlo dôjsť napadnutým uznesením k neprípustnému zásahu do označeného základného práva. Samotné vydanie napadnutého uznesenia, ale ani nadobudnutie jeho právoplatnosti totiž bez ďalšieho nemá za následok stratu prístupu k súdu pre sťažovateľa. K dôsledkom, na ktoré sťažovateľ v sťažnosti poukazuje, by totiž mohlo dôjsť až prípadným vydaním uznesenia o zastavení konania podľa § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku sťažovateľom.

S prihliadnutím na uvedené, ako aj s poukazom na to, že obsahom sťažovateľom označeného práva nie je právo na rozhodnutie v súlade s jeho právnym názorom, resp. právo na úspech účastníka v konaní (II. ÚS 218/02, resp. I. ÚS 3/97), ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru o nemožnosti porušenia sťažovateľom označeného základného práva a sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2013